УДК 378:37:331.548

DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2021.13.09>

Людмила Левицька, канд. пед. наук, доц.

ORCID iD: 0000-0002-9955-0453

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЦІННОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розкрито сутність дефініцій "компетенція", "компетентність", "управлінська компетентність" як цінності майбутнього викладача вищої школи; "ціннісні професійні орієнтації".

З'ясовано особливості формування управлінської компетентності викладача у вищій школі та визначено педагогічні умови її формування у процесі магістерської підготовки.

Ключові слова: компетентність, компетенція, магістерська підготовка, педагогічна умова, цінності.

Вступ. Актуалізують означену проблему входження України до європейського освітнього і наукового простору, згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., що передбачає подальшу модернізацію системи ступеневої вищої освіти, яка ґрунтується на суттєвому підвищенні її якості, забезпеченні гідного рівня навчальних досягнень студентів, сформованості у них актуальних для професійної і соціальної діяльності знань і вмінь, відповідних особистісних і ділових якостей. За таких умов особливого значення набуває магістерська підготовка викладачів вищої школи нового покоління. Об'єктивна необхідність інтенсивних змін педагогічних систем і процесів, варіативність програм і освітніх технологій, розвиток інформаційно-комунікаційного середовища потребують високого рівня готовності викладача закладу вищої освіти до управлінської діяльності.

Управлінську компетентність варто розглядати як цінність майбутнього викладача вищої школи, як компонент системи цінностей молодих людей, які визначені як пріоритетні завдання сучасних закладів вищої освіти, що задекларовано Законами України "Про освіту" і "Про вищу освіту" та ін.

У формуванні особистості майбутнього фахівця цінності та ціннісні орієнтації визначають напрям і рівень їх активності та суттєво впливають на їх професійні якості. Проблема формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи є однією з пріоритетних у сучасній науці. Зростаюча необхідність формування моральності та громадянської спрямованості особистості у процесі професійної підготовки молоді зумовлює підвищення наукового інтересу до вивчення закономірностей становлення ціннісних професійних орієнтацій студентської молоді.

Мета статті – обґрунтувати сутність управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи та визначити педагогічні умови її формування у процесі магістерської підготовки.

Огляд літератури. Управлінська компетентність як складова професіоналізму викладача сучасної вищої школи передбачає здатність критично мислити, приймати рішення; вміння адаптуватися до динамічних умов життєдіяльності, оптимізувати ресурси для реалізації особистісних якостей і здібностей студента, організації його вмотивованої творчої діяльності.

Підготувати педагогів вищої школи нового покоління можливо через запровадження компетентнісного підходу, який у Законі України "Про вищу освіту" визначено як концептуальний стрижень розвитку освіти.

Науковому осмисленню проблеми формування управлінської компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки сприяють наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних учених, в яких

окреслено: 1) методологічні засади формування управлінської компетентності викладача (В. Андрущенко, І. Аносов, Р. Вуд, С. Клепко, С. Колодезнікова, В. Кремень, Т. Пейне та ін.); 2) теоретичні основи системно-структурного і системно-функціонального аналізу педагогічної та управлінської діяльності (А. Губа, Є. Бондаревська, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, О. Касьянова та ін.); 3) проблему підвищення якості вищої освіти (В. Андреев, В. Биков, А. Бойко, В. Бурков, Б. Гершунський, С. Сисоева, Т. Штелік та ін.); 4) теоретичні засади управління в галузі вищої педагогічної освіти (В. Богословський, М. Гриньова, В. Луговий, В. Маслов та ін.); 4) сутність та особливості компетентнісного підходу в освіті (Н. Бібік, Н. Ничкало, О. Пошетун, О. Савченко та ін.); 5) становлення професійних компетенцій викладача вишу (А. Сбруєва, Л. Спін та ін.); 6) теоретичні та методичні засади магістерської підготовки фахівця (О. Глузман, В. Євдокимов, О. Єременко, В. Стрельников, Р. Цокур та ін.).

Серед учених, які розкривають сучасні проблеми якості вищої освіти та її правове забезпечення, доцільно виділити таких, як В. Андрущенко, С. Сіліна, Л. Гриневич, В. Кремень, О. Ляшенко, О. Локшина, В. Луначек, С. Ніколаєнко, М. Михайліченко, В. Шинкарук, О. Шинкарук та ін.

Теоретичному аналізу проблеми формування цінностей, ціннісних та професійно-ціннісних орієнтацій присвячено роботи психологів – Б. Ананьева, В. Волкової, О. Дробницького, Г. Залеського, А. Здравомислова. Різні аспекти формування ціннісних орієнтацій особистості проаналізовані в працях педагогів: Е. Басіна, В. Бірулі, В. Дзюби, Н. Максимчук, Л. Морозової, О. Набоки, Л. Панченко, О. Ціхоцької, С. Шандрук, В. Шахрая.

Водночас, як свідчить аналіз практики вітчизняної та зарубіжної вищої школи, ступінь розроблення проблеми формування управлінської компетентності викладача закладу вищої освіти через призму цінностей та ціннісних орієнтацій є недостатнім, що посилює актуальність розгляду особливостей формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи та науково-методичного супроводу, побудови теоретичної моделі, визначення педагогічних умов її ефективної реалізації в магістерській підготовці викладачів вищої школи.

Управлінська компетентність як складова професіоналізму викладача сучасної вищої школи та компонент системи цінностей молодих людей передбачає здатність критично мислити, приймати рішення; вміння адаптуватися до динамічних умов життєдіяльності, оптимізувати ресурси для реалізації особистісних якостей і здібностей студента, організації його вмотивованої творчої діяльності.

Підготувати педагогів вищої школи нового покоління можливо через запровадження компетентнісного підходу на основі сформованих цінностей, який у Законі України "Про вищу освіту" визначено як концептуальний стрижень розвитку освіти.

Аналіз використаних літературних джерел підкреслює значущість ролі молодого покоління у житті країни. Так, події двох останніх десятиліть стали переконливим свідченням того, що саме молодь визначає основний вектор розвитку української держави й українського суспільства. Саме молодь була ініціатором і зробила найвагоміший внесок у здобутки трьох українських революцій новітньої епохи: "революції на граніті" 1990 р., яка відкрила шлях до відродження державності України; Помаранчевої революції 2004–2005 рр., яка продемонструвала світові прагнення українців до демократії і верховенства права; Революції гідності 2013–2014 рр., яка утвердила європейський цивілізаційний вибір народу. Саме студентська молодь першою стала на захист державного суверенітету і проголошених революцією ідеалів від сепаратизму і зовнішньої агресії.

Це, в свою чергу, посилює актуальність означеної проблеми, оскільки саме ціннісні орієнтації студентської молоді є тим фундаментом формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи. У свою чергу, аспекти формування ціннісних орієнтацій студентської молоді є надзвичайно важливими, зумовленими необхідністю посилення реалізації державної молодіжної політики України, оскільки молодь – одна з найбільш уражених соціальних груп у економічному, соціальному, культурному становищі, а тому потребує особливої уваги та підтримки, подальшого ґрунтовного дослідження, належного їй місця у педагогічній теорії і практиці.

Встановлено, що термін "ціннісні професійні орієнтації" слід розглядати як результат усвідомлення та засвоєння загальнолюдських і професійних цінностей, без чого не є можливим формування управлінської компетентності майбутніх фахівців із педагогіки вищої школи. Саме цінності є якісним мірилом професіоналізму майбутнього фахівця, визначають вектор потреб, інтересів, позиції та рівня розвитку особистості, як особливу психологічну реальність, що виконує функцію вищого критерію для орієнтації у світі та опори для особистісного та професійного самовизначення.

Слід зазначити, що у формуванні особистості майбутнього фахівця як ціннісні орієнтації, так і управлінська компетентність визначають напрям і рівень активності та суттєво впливають на професійні якості.

Встановлено, що професійне становлення молоді – майбутніх фахівців – ефективніше за умов якісної професійно-педагогічної підготовки, зміст якої наповнений аксіологічною складовою. А це неможливе без урахування в освітньому процесі досвіду застосування інноваційних педагогічних технологій як складових моделі формування ціннісних орієнтацій студентів закладу вищої освіти.

Навчання студентської молоді на основі застосування в освітньому процесі національних, моральних та загальнолюдських традицій, інноваційних педагогічних технологій не повинно бути механічним відображенням окремих педагогічних процесів і явищ. Цей аспект освітньої роботи не повинен бути позбавленим віри у сили добра й можливості особистості зберегти в собі найкращі якості. Освітнє середовище закладу вищої освіти *є важливим чинником формування професійно-ціннісних орієнтацій студентів та їх управлінської компетентності*. А відтак, головну увагу в процесі викладання навчальних курсів та залучення студентів до науково-дослідницької роботи і практичної підготовки варто акцентувати на *необхідності трансформації одержаних знань у переконання, цінності, ціннісні орієнтації та у практичну діяльність*. Тому завдання як освітньої діяльності, так і науково-дослідницької роботи студентів, програм

проходження ними різних видів практик слід модифікувати *аксіологічною наповненістю*.

В освітньому процесі закладу вищої освіти доречно застосовувати як традиційні, так і інтерактивні методи і форми навчання, спрямовані на розвиток управлінської компетентності та професійно-ціннісних орієнтацій у студентів (проблемні лекції, лекції-візуалізації, дискусії, диспути, семінари, конференції, ігри, тренінги, захисти проєктів; моделювання конкретних ситуацій, кейс-метод).

Проблема підготовки майбутнього педагога, що має стійку систему професійно-ціннісних орієнтацій, обумовлюється як самою педагогічною діяльністю, так і сучасними перетвореннями вітчизняної освіти й самого життя. Підвищуються вимоги до педагога, до результатів його професійної діяльності, що обумовлює необхідність постійного вдосконалення педагогічної освіти. Підготовка педагога у закладі вищої освіти повинна відповідати практиці навчання й виховання, яка швидко змінюється, відповідати цілям і змісту педагогічної освіти. А професійне мислення сучасного педагога включає не тільки понятійно-логічний (гносеологічний, гностичний, когнітивний), але й ціннісний аспекти. Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що складається ціла система свідомих відносин між особистістю і суспільством, особистістю й соціальною групою, до якої ця особистість належить, а також, і ставлення до себе. Крім того, на основі системи цінностей складається й система відношення до праці, професійного самовизначення. Тож можна стверджувати, що немає жодної галузі, де б цінності й ціннісні орієнтації не виступали як призма, через яку індивід дивиться на світ і сприймає його.

Таким чином, складається цілісна картина розвитку людини як особистості і суспільства в цілому, й стрижнем, навколо якого будуються всі інші структури (духовні, моральні, соціальні, політичні і навіть економічні), виявляються саме ціннісні орієнтації. У разі їх втрати, навіть часткової, виникають неминучі зміни, що нагадують ланцюгову реакцію і що не залишають незацепленими жодну з вищезазначених сфер суспільного або духовного життя суспільства.

Цінності педагогічної професії, відображені в педагогічній науці, є також об'єктивними, оскільки "складаються історично в процесі розвитку суспільства, системи освіти та фіксуються у педагогічній науці як форми суспільної свідомості у вигляді ідей, концепцій, теорій. У процесі підготовки та здійснення педагогічної діяльності викладач оволодіває педагогічними цінностями, суб'єктивуючи їх" [Зязюн, 2002, с. 4-16].

Науковцями доведено, що будь-яка діяльність, в тому числі й професійна, заснована на задоволенні потреб. Дії суб'єкта є завжди детермінованими його майбутнім, яке спочатку присутнє ідеально як внутрішній образ, як потреба, мета. Створення уявного образу того явища, до якого прагне людина, виступає уявною цінністю. Відбір цінностей, таким чином, відбувається на основі потреб та цілей, якими керується суспільство та окрема особистість.

Потреби, на основі аналізу праць представників психологічної науки, розглядаються як тяжіння особистості до активного оволодіння професійними цінностями, до осмислення, емоційного усвідомлення та безпосередньої їх реалізації на практиці, що є необхідним елементом успішної педагогічної діяльності [Пехота, 2000].

Отже, на основі аналізу праць науковців [Болгарина, Терещенко, 1997; Гриньова, 1998; Гриньова, 2000] можна визначити як механізми, що усвідомлюються або не усвідомлюються і зумовлюють змістовний бік ціннісних

орієнтацій, як джерела, рушійними силами яких виступають потреби. Тобто спрямованість особистості визначають мотиви, відповідно до яких особистість діє. Мотиваційна ж структура особистості може змінюватися в процесі життя залежно від потреб, які є провідними для неї.

Внутрішні мотиви призводять до зміни зовнішніх умов та обставин. Відповідно, якщо внутрішні мотиви студента є потреба в оволодінні педагогічними знаннями й формування таких якостей в собі, котрі є елементом професійно-ціннісних орієнтацій, то відбувається зміна зовнішньої ситуації, що проявляється в діяльності, спрямованій на оволодіння даними якостями та втіленням їх у своїй професійній діяльності.

Отже, позиція особистості і "ціннісний блок" у її структурі представляють собою систему, що розвивається й має об'єктивно-суб'єктивний характер. Її об'єктивність зумовлена суспільним буттям, специфікою й рівнем педагогічних відносин, запитом у соціумі тих або інших якостей та моральних норм, впливом загальнолюдських і національних, морально-етичних цінностей, національним менталітетом. Разом із тим, ціннісні орієнтації є суб'єктивними, оскільки вони складаються під впливом свідомості індивіда. "Діючи на підставі суспільно-обумовленої необхідності, людина завжди має та використовує можливості вибору того чи іншого шляху, що мотивується її потребами, інтересами, переконаннями та з урахуванням умов, конкретної ситуації".

Завдяки потребам, що є внутрішнім рушійним початком активного відношення майбутнього педагога до великого масиву педагогічних теорій, виникають ті або інші цінності. Потреби майбутнього педагога виступають передумовою цінності. Можна надавати великого значення педагогічній професії, розуміти її важливу суспільну роль, але водночас по-різному до неї ставитися. У цьому випадку можна говорити про різну мотивацію педагогічної діяльності, котра визначається передусім провідними мотивами вибору професії, здатністю задовольнити соціальні та духовні потреби особистості.

Потреби формуються й реалізуються в процесі діяльності і виступають тією ланкою, що пов'язує особистість і соціум, який наповнює потреби предметним змістом. Пізнавальні (духовні потреби) педагога задовольняються через спрямування пізнання суб'єкта на об'єкти педагогічної системи, вивчення педагогічної теорії. Однак, соціальні потреби педагогів не задовольняються. Отже, виникає ситуація, коли обрана професія не задовольняє соціальний напрям потреб особистості, що спричиняє порушення ціннісних установок.

Ціннісні орієнтації можна визначити і як установку особистості на ті або інші соціальні цінності, тобто переважне відношення їх до певної групи цінностей: наприклад, установка на працю, громадську роботу, сім'ю, заробіток тощо.

Оскільки в структурі особистості ціннісні орієнтації слугують фундаментом, на якому будується лінія професійної поведінки, їх можна розглядати як один з структурних елементів професійного становлення майбутнього вчителя, адже саме ціннісні орієнтації визначають різні боки професійної діяльності на основі особистісної орієнтації та ціннісного значення; спрямовують навчально-професійне пізнання; сприяють ціннісному відбору об'єктів пізнання (педагогічних цінностей); стимулюють до реалізації як професійних можливостей, так і до втілення незадоволених потреб особистості з саморозвитку, самореалізації.

Слід зазначити, що у процесі формування управлінської компетентності та ціннісних орієнтацій студентів особливу роль відводять особистості викладача як про-

фесійно компетентної особистості зі сформованими професійно-ціннісними орієнтаціями. Цілеспрямована діяльність викладача, який створює ціннісно-орієнтоване освітнє середовище в закладі вищої освіти з урахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців, їхніх особистісних рис, потреб суспільного розвитку, спонукає студентів не просто запам'ятовувати інформацію, а й осмислювати її, робити певні висновки, узагальнення, висловлювати свою думку, виробляти певну позицію, прагнути до професійного самопізнання, самовдосконалення, самоосвіти та самовиховання [Бех, 2008; Гордєєва, 2014].

Для розуміння глибинної сутності процесу формування управлінської компетентності на основі сформованих ціннісних орієнтацій студентів, варто розглянути сутність терміна "компетентність" на основі аналізу наукової літератури з філософії, педагогіки, психології, теорії менеджменту. Слід зазначити, що поняття "компетентність", "компетентність" трактуються неоднозначно і є предметом наукових дискусій. Узагальнюючи характеристики цих двох понять, можна виокремити певну залежність між ними і дати такі їх визначення: компетенція – це об'єктивно-ідеальна категорія, яка характеризує будь-яку сферу діяльності людини, окреслює її повноваження, права і обов'язки; компетентність – це реально-суб'єктивна категорія, яка є сукупною характеристикою людини, що відображає відповідність її діяльності визначеним нормам. Поняття "компетентність" стає новим концептуальним орієнтиром у визначенні рівня професійної кваліфікації фахівця.

Запровадження компетентнісного підходу суттєво змінює професійно-педагогічну діяльність викладача і зумовлює необхідність визначення його професійної компетентності, яку слід розглядати як інтегральну особистісну характеристику, яка відображає готовність та здатність педагога виконувати професійні функції відповідно до прийнятих у суспільстві нормативів і стандартів.

Ключовими характеристиками професійної компетентності є: знання, уміння, навички, певні здібності та особистісні якості фахівця, які дозволяють ефективно здійснювати управлінську діяльність.

Управлінська компетентність викладача закладу вищої освіти є інтегративною якістю фахівця в галузі педагогіки вищої школи, що відображає його здатність до керівництва освітнім процесом і спілкування у професійному середовищі та виявляється у високому рівні професіоналізму, є системоутворювальним чинником ефективності функціонування закладу вищої освіти. Складові управлінської компетентності викладача вищої школи ґрунтуються на засадах теорії управління людськими ресурсами і охоплюють: знання з предметної галузі та володіння методикою викладання навчальної дисципліни; уміння творчо використовувати новітні знання у професійній сфері з метою обґрунтування та практичного застосування власних ідей; уміння і навички науково-дослідної роботи, діагностування результатів досліджень у фаховій сфері шляхом інтеграції знань з різних наукових галузей та висунення нових гіпотез; навички демонстрації лідерських якостей та інноваційних підходів до роботи і навчання в незнайомому, складному та непередбачуваному середовищі, що потребує розв'язання проблем шляхом урахування численних факторів впливу, які взаємодіють між собою; здатність до аналізу; стратегічних перспектив роботи команди; комунікативні навички; володіння ІКТ.

Встановлено, що формування управлінської компетентності викладача закладу вищої освіти в умовах магістерської підготовки повинно базуватися на розробці

концептуальної моделі, створенні умов для її ефективного запровадження, якісному оновленні принципів визначення цілей, відбору змісту, організації навчального процесу і способів оцінки освітнього результату, форм і методів навчання і виховання слухачів магістерської програми, на застосуванні інноваційних освітніх технологій, ґрунтовному оновленні взаємозв'язку освіти, науки і виробництва та ін.

Заслуговує на увагу розроблення Калашніковою Л.Ю. концептуальних засад моделі формування управлінської компетентності викладача закладу вищої освіти, в якій автор охарактеризовує основні структурні компоненти та педагогічні умови її ефективного реалізації; визначає критерії сформованості управлінської компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти [Калашнікова, 2014].

Технологія формування управлінської компетентності викладача вищої школи є комплексним інтегративним процесом, який може включати такі етапи: інформаційно-аналітичний (збір інформації щодо внутрішнього і зовнішнього середовища закладу, виявлення внутрішніх резервів, здійснення проблемно-орієнтованого аналізу, формування стратегічних змін); проектного (визначення мети, формування моделі управлінської компетентності майбутнього викладача, визначення педагогічних умов її реалізації, розробка плану дій, експертиза моделі та оцінка можливостей і умов реалізації програми); організаційно-мотиваційного (створення сприятливого мотиваційного середовища); організаційно-виконавчого (реалізація запланованої системи заходів, створення системи моніторингу, вибудова індивідуальної траєкторії формування управлінської компетентності); підсумкового (відстеження основних показників реалізації програми, підбиття підсумків, проектування стратегічних орієнтирів та визначення цільових орієнтирів і напрямів роботи випускової кафедри, посилення практичної складової магістерської підготовки майбутнього викладача вищої школи шляхом запровадження інноваційного навчально-методичного забезпечення [Кремень, 2008].

Критеріями сформованості управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи є: позиційно-ціннісний, когнітивно-операційний, аналітико-рефлексивний, які передбачають спрямованість на розвиток управлінської компетентності, стійкий інтерес до питань педагогічного управління; особистісно й професійно значущі якості; повноту управлінських знань і сформованість управлінських умінь; здатність до професійної рефлексії (аналіз, самоаналіз, оцінка, самооцінка, осмислення, корекція діяльності). Чинниками, що забезпечують ефективність досліджуваного процесу є позитивна мотивація, трансформація змісту підготовки, інноваційні технології навчання і виховання, розвиток лідерських якостей, система моніторингу процесу, індивідуальна траєкторія становлення професіонала [Калашнікова, 2014].

Для забезпечення ефективності процесу формування управлінської компетентності у майбутніх фахівців із педагогіки вищої школи необхідним є дотримання таких педагогічних умов, які є важливими для практики магістерської підготовки педагогів вищої школи: 1) створення комфортного освітнього середовища, що базується на педагогічній взаємодії, реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і магістранта, їх співробітництві й співтворчості; 2) запровадження моніторингового дослідження динаміки сформованості управлінської компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти; 3) технологізація процесу формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи на засадах програмно-цільового управління; 4) посилення

практичної складової магістерської підготовки майбутнього викладача вищої школи шляхом запровадження інноваційного навчально-методичного забезпечення.

Модель формування управлінської компетентності майбутнього педагога вищої школи у практиці його магістерської підготовки враховує таку сукупність чинників: формування позитивної мотивації розвитку управлінської компетентності у майбутнього викладача; трансформація змісту формування управлінської компетентності майбутнього викладача на засадах міждисциплінарності, цілісності та комплексності; запровадження форм, методів, технологій, що передбачають організацію педагогічної взаємодії учасників навчально-виховного процесу; інформатизація і комп'ютеризація навчання; створення системи моніторингу сформованості управлінської компетентності майбутнього викладача вишу; реалізація індивідуальної траєкторії формування управлінської компетентності слухача магістерської програми.

Висновки. Отже, дослідження особливостей формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи у закладах вищої освіти України дозволить у сучасних умовах реформування вищої освіти України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору вибрати оптимальні шляхи і механізми ефективного розвитку системи формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи.

Компетенція розглядається як об'єктивно-ідеальна категорія, яка характеризує будь-яку сферу діяльності людини, окреслює її повноваження, права і обов'язки; компетентність – як реально-суб'єктивна категорія, яка є сукупною характеристикою людини щодо відповідності її діяльності визначеним нормам.

Управлінська компетентність викладача закладу вищої освіти є інтегративною якістю фахівця у галузі педагогіки вищої школи, що відображає його здатність до керівництва освітнім процесом і спілкування у професійному середовищі та має вияв у високому рівні професіоналізму, є системоутворювальним чинником ефективності функціонування закладу вищої освіти.

Виявлено, що складові управлінської компетентності викладача вищої школи ґрунтуються на засадах теорії управління людськими ресурсами і охоплюють знання з предметної галузі та володіння методикою викладання навчальної дисципліни; вміння творчо використовувати новітні знання у професійній сфері; вміння і навички науково-дослідної роботи, діагностування результатів досліджень у фаховій сфері; навички демонстрації лідерських якостей та інноваційних підходів до роботи й навчання в незнайомому, складному та непередбачуваному середовищі; професійно значимі особистісні якості, що необхідні для розв'язання освітніх проблем шляхом урахування численних факторів впливу, які взаємодіють між собою; здатність до аналізу стратегічних перспектив роботи команди; комунікативні навички; володіння ІКТ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективними можуть бути такі напрями наукових досліджень: порівняння вітчизняних і зарубіжних моделей формування управлінської компетентності викладача закладу вищої освіти; розробка технології формування управлінської компетентності викладача залежно від його професійно-педагогічної підготовки та досвіду викладацької діяльності.

Список використаних джерел

- Артимонова Т. Основні духовні пріоритети студентської молоді: напрями трансформацій / Т. Артимонова // Вища школа України. – 2008. – № 1. – С. 72–75.
Бех І. Д. Виховання особистості : навч. посібник / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.

Гордеева К. С. Професійні цінності в системі соціально-педагогічної роботи: психологічний аспект / К. С. Гордеева // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Слов'янськ: ДДПУ, 2014. – Випуск LXVIII, Ч. I. – С. 182–188.

Енциклопедія освіти [енциклопедія] / В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Желанова В. В. Теоретико-методологічні аспекти проблеми цінностей особистості / В. В. Желанова, А. В. Пецанова // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка (педагогічні науки). – 2008. – № 7. – С. 114–119.

Калашнікова Л. Ю. Умови формування соціальної позиції студента / Л. Ю. Калашнікова // Педагогіка та психологія. – 2014. – Вип. 45. – С. 125–134.

Лозовой В. О. Етика : навч. посібник / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224 с. – С. 103.

Соловей М. І., Кудіна В. В., Спіцин Є. С. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання : навчальний посібник / М. І. Соловей, В. В. Кудіна, Є. С. Спіцин. – К.: Ленвіт, 2013. – 414 с. – С. 148.

Сухомлинська О. В. Цінності у вихованні молоді та дітей: стан розроблення проблеми. Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 105–111.

Цінності освіти та виховання : наук.-метод. зб. / За заг. ред. Сухомлинської О. В. – К., 1997. – 224 с.

References

Artimonova T. Osnovni dukhovni priorityty student-s'koyi molodi: napryamy transformatsiy / T. Artimonova // Vyshcha shkola Ukrainy. 2008. № 1. S. 72–75.

Ludmyla Levytska, Ph. D., Associate Professor

ORCID ID: 0000-0002-9955-0453

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Bekh I. D. Vychovannia osobystosti: [navch. posibnyk] / I. D. Bekh. – Kyiv.: Lybid', 2008. 848 s.

Hordieieva K. S. Profesiini tsinnosti v systemi sotsial'no-pedahohichnoi roboty: psykholohichniy aspekt / K. S. Hordieieva // Humanizatsiia navchal'no-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats' / [za zah. red. prof. V. I. Sypchenka]. – Slov'ians'k: DDPU, 2014. Vypusk LXVIII. Ch. I. S. 182–188.

Entsyklopediia osvity [entsyklopediia] / V. H. Kremen'. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. 1040 s.

Etyka: [navch. posibnyk] / V. O. Lozovoi, M. I. Panov, O. A. Stasevs'ka ta in. K.: Yurinkom Inter, 2002. 224 s. S. 103

Zhelanova V. V. Teoretyko-metodolohichni aspekty problemy tsinnostey osobystosti / V. V. Zhelanova, A. V. Petsanova // Visnyk Luhans'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. T. Shevchenka (pedahohichni nauky). 2008. № 7. S. 114 – 119.

Kalashnikova L. U. Umovy formuvannia sotsial'noi pozytsii studenta / L. U. Kalashnikova // Pedahohika ta psykholohiia. 2014. Vyp. 45. S. 125–134.

Solovei M. I., Kudina V. V., Spitsyn I. S. Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutn'oho vchytelia v kredytno-modul'nii systemi orhanizatsii navchannia: [navchal'nyi posibnyk] / M. I. Solovei, V. V. Kudina, I. S. Spitsyn. Kyiv: Lenvit, 2013. 414 s. S. 148

Sukhomlyns'ka O. V. Tsinnosti u vykhovanni molodi ta ditey: stan rozroblennya problemy. Pedahohika i psykholohiia. 1997. № 1. S. 105–111.

Tsinnosti osvity i vykhovannia: [navch. posibnyk] / O. V. Sukhomlynska. Kyiv, 1997.

Надійшла до редколегії 19.04.21

FORMATION OF MANAGEMENT COMPETENCE AS A VALUE OF A FUTURE HIGHER EDUCATION TEACHER

The essence of the definitions "competence", "managerial competence" as the value of the future teacher of higher education and the object of scientific analysis is revealed; "value professional orientations" as a result of awareness and assimilation of universal and professional values and the basis for the formation of managerial competence of future specialists in higher school pedagogy. Values are outlined as a qualitative criterion of professionalism of the future specialist, which determines the vector of needs, interests, position and level of development of the individual and his professional self-determination. "Professional competence" is highlighted as the basis of effective management.

The managerial competence of a teacher of a higher education institution is revealed as an integrative quality of a specialist in the field of higher school pedagogy, which reflects his ability to lead the educational process and communication in a professional environment and is a high level of professionalism.

The peculiarities of the formation of managerial competence of a teacher in higher education are clarified. The pedagogical conditions of formation of managerial competence of the future teacher of higher school in the course of master's preparation are defined; the educational environment of the higher education institution is defined as an important condition for the formation of managerial competence and professional and value orientations of students; criteria for the formation of managerial competence of the future teacher in the process of master's training are revealed.

Keywords: competence, competence, master's degree, pedagogical condition, values.